

Uloga i ciljevi Registra kredita održavanju finansijske stabilnosti i privrednog rasta

Govor g.Gani Gërguri

Guverner, Centralne Banke Republike Kosova (CBK)

Podneti seminar/izlaganje na seminaru “Unapredjenje kreditne informacije i kreditnog registra” organizovan od USAID/BEEP I CBK

Hotel Emerald, Priština, Kosovo

11 maj 2011

Uvod

Dobro jutro svima ,

Drago mi je da govorim na otvaranju ovog seminara jako znacajan za finansijski sektor i nase privredu u celini.

Moje izlaganje danas je fokusirano na ulogu i ciljeve Kreditnog registra u ocuvanju finansijske stabilnosti i ekonomskog rasta na Kosovu.

Zasto nam je potreban Kreditni registar?

U opste u svako posredovanje , a posebno u slucaju finansijskog posredovanja, glavna pitanja sa kojima se suocavamo su moralnog rizika (*anglisht: “moral hazard”*) i nepovoljne selekcije (*anglisht: “adverse selection”*) partnera , u ovom slucaju trazioca kredita. Dakle, banke cesto se desi da su nesigurne oko kvaliteta bilo kojeg projekta ili donosenja trazioca kredita u buduce a kao posledica moze se desiti da i korisne projekte ponekad ostanu bez ikakve finansijske podrške.

Dakle, aranzman koji moze da pomogne u prevazilazenju problema informacija je razmena tih informacija putem kreditnog registra koji bankama omogucava da dobiju informacije o kreditnoj istoriji trazioca kredita. U principu, kreditni registri klasifikovani su prema vlasnistvo i obim podataka koji su ukljuceni. Dakle , u praksi se suocavamo sa kreditnim registrom u javnom i vlasnistvu i kreditnim registrom u privatnoj svojini.

Obicno,javni regisatar je u vlasnistvu i upravljanju od strane centralnih banaka ili nadzornih i regulatornih organa finansijskog sektora, dok u privatnom sektoru u vecini slucajeva je organizovan kao kancelarija u vlasnistvo samih kreditora (na Kosovu smo imali aranzman gde nisu ucestvovalе sve banke), ili kao nezavisna privatna agencija koja jednostavno“kupuje” informaciju od zajmodavaca i istu prodaje u obliku kreditnog izvestaja relevantnim zainteresovanim stranama.

Javni registar funkcionise na principu obaveznog ucesca i to je karakteristika i Kreditnog registra Kosova (KRK), koji je predvidjen Zakonom o CBK bankarsko pravilo br.XXVIII i ucestvuje u svim kreditnim institucijama – komercijalnih banaka i mikrofinansijske institucije. Osim poboljsanja kvaliteta kreditne informacije i razmene ove informacije,

jedna od osnovnih misija RKK- je ojačanje regulativnog nadzora finansijskih institucija koja direktno doprinosi i u očuvanju ukupne finansijske stabilnosti bankarskog sektora.

Vazno je da naglasim da, uprkos aranzmana vlasništva , empirijske analize govore o znacajnom doprinosu kreditnog registra u povećanju dostupnosti kredita kao i povećanju davanja kredita u ekonomijama zemalja u razvoju (*vidi: Djankov, McLiesh and Shleifer, 2006*) i bez sumnje se odnosi na doprinos KKK za koji doprinos cete dobiti tacniju informaciju od izlaganja gospodje Zylfiurukovodilac KKKpri CBK.

Ukratko o ulozi Kreditnog registra

Jedan *raison d'etre* postojanja kreditnog registra je razmena informacije izmedju kreditnih institucija. U tom smislu, postoje debata o tome dali informacije treba razmeniti samo pozitivne ili samo negativne informacije. Prva obicno proizvodi kolateralnu reputaciju , dok druga takozvanu crnu listu, te ona cesto zavisi od zakonodavstva i finansijske kulture jedne zemlje. U svakom slucaju, iskustvo drugih pokazuje da najbolje resenje je razmena obe kombinacije.

Što se tice uloge kreditnog registra, brojna literatura nam govori da je ova uloga gotovo svuda prvenstveno odnosi sa :

- Izgradnju i olaksavanje kulture razmene informacija izmedju kreditnih posrednika;
- Pruzanje jedne sto potpunije i tacnije informacije o traziocima kredita za objektivnu odluku o odobrenju kredita;
- Smanjenje rizika, odnosno sprecavanje razloga za neuspeh kredita;
- Zastitu klijenata od eventualnog preopterecenja sa dugom pomagajuci u doziranju ili kalibraciji kredita u skladu sa “potencijalom” – sposobnost da se vrati u odgovarajuci kredit;
- Otvaranje vrata za kredit i za nove klijente procenjenih niskog rizika, ali bez ikakve predhodne istorije kredita.

Šta zelimo da postignemo sa poboljsanje kreditne informacije KKK?

Nas cilj se ne razlikuje mnogo ciljeva kreditnih registra u razlicitim zemljama sveta. Dakle ocekujemo da i kod nas poboljsanje informacije postojeceg KKK dovodi do:

- Dalje poboljsanje pristupa kredita (povećanje ponude kredita i smanjenje njenih troškova);
- Jaca promocija konkurencije medju kreditora ;
- Unapredjenje bankarskog nadzora (koriscenje *rangiranja* u buduce za oslanjanje politika provizije osnovane *ex ante*);
- Poboljsanje ekonomskih analiza za potrebe makroekonomskih politika (kreditna informacija *po regionu, po sektoru, po kvalitetu pozajmljivaca, po kamatnoj stopi , je veoma* koristan za dizajniranje pravi makroekonomskih politika na nivou zemlje, ukljucujuci i regionalne specificnosti i do efekta poreske politike na protok kredita u privredi);

- Poboljšanje bankarske regulative (kreditni registar treba da pruži informaciju za adekvatnu analizu postojećih provizija, zatim adekvatnost kapitala, koncentraciju, procenu rizika kreditnog protokola pojedinih institucija i sistema u celosti, zatim za potrebe sprovođenja regulativnih zahteva koje proizilaze od Basel II naročito u vezi adekvatne kalibracije zahteva za kapital, i t.d.)

Kako bi se trebalo odraziti sve to u očima običnih građana?

Ono što je rečeno do sada zvuči malo previše tehnički i dostupan je svima u ovoj sali. Stoga, u narednim danima takođe vi ćete izaći i dublje u tehničke elaboracije svega ovoga. Vi ste predvideli da na kraju izdvojite i jedan konkretan plan akcije za sve ovo.

Poruka koju ja želim da pošaljem običnim građanima odavde je takođe jednostavna i značajna: poboljšana kreditna informacija treba da podigne transparentnost i smanji asimetriju informacije. To će zatim smanjiti jedan deo kreditnog rizika, a takođe treba reflektirati i u smanjenju kamatne stope na tržištu kredita čime se doprinosi razvoju i ekonomskom rastu naše zemlje. Definitivno, zajednički imenitelj svega ovoga je upravo ono što piše u ovom bilbordu ispred vas, gde je sve označeno sloganom – maksimizujemo ekonomski rast na Kosovu, za koje čak smo zahvalni USAID, odnosno Programu za poboljšanje poslovnog okruženja na Kosovu.

Hvala vam i ujedno vam želim uspeh u radu seminara.